

Rodina jako sebesdílení

Příležitost k volbě hlavního tématu aktuálního čísla bulletinu Jezuité, kterým je pastorace rodin, nám dal papež František. Po dvojitým zasedání biskupské synody, jež vyvolalo mnoho rozruchu, totiž vydal pozoruhodný text exhortace *Amoris laetitia* zaměřený na manželskou lásku. Při příliš povrchním čtení by mohli být někteří zklamáni, že dokument neobsahuje autoritativní vyjádření k některým palčivým otázkám dnešní doby. Jiní se mohou naopak cítit pohoršeni tím, kolik místa římský biskup věnuje citlivosti k svědomí jednotlivce a rozdílnosti různých společensko-kulturních prostředí.

František ovšem především poukazuje na to, že manželství a rodina jsou výzvou a závazkem k sebesdílení, k lásce, která se dává, aniž by si kladla podmínky. Vychází přitom z „velepísně“ sv. Pavla (1 Kor 13), z níž se často předčítá na svatbách: „Láska je shovívavá, láska je dobrosrdečná, nezávidí, láska se nevychloubá, nenadýmá, nedělá, co se nepatří, nemyslí jen a jen na sebe, nerozčiluje se, zapomíná, když jí někdo ublíží, má zármutek, když se dělá něco špatného, ale raduje se, když lidé žijí podle pravdy.“

Ignaciánská spiritualita a děti

Děti se mohou mnoho naučit, když je uvedeme do způsobu duchovních cvičení, která ovlivnila sv. Ignáce. Když je rodiče vyzvou, aby užívaly svou představivost, tak tím povzbuzují nejen jejich poznávací schopnosti, ale nabízejí jim také způsob, jak objevovat různé životní možnosti.

„Čím bys chtěl být, až vyrosteš?“ Tu to otázku kladou dospělí dětem, aby se dozvěděli, jak děti vidí samy sebe. Možná se za touto otázkou skrývá i mnohem praktičtější zájem: zjistit, zda bude dítě motivováno, aby udělalo domácí úkol. V každém případě je taková otázka stejně přirozená jako vyprávění příběhů: děláme to proto, abychom poznali, čím žijí ve své představivosti.

Užívání představivosti

Svatý Ignác ve svých exerciciích vybízí, abychom v modlitbě užívali svou představivost. Stejně má smysl povzbuzovat i děti. Představivost jim v modlitbě pomáhá pochopit, že Bůh je už aktivně přítomen v jejich životě. Proto je vhodné se děti ptát: „Jak Ježíš jednal se svými přáteli, když byl dítětem? Co by nyní udělal Ježíš? Co myslíš, že Bůh cítí, když uděláme tohle?“ Stejně povzbuzoval představivost posluchačů sám Ježíš, když je vybízel, aby si představovali Boží království, a používal přitom příběhy a obrazná přirovnání: o hořčič-

ném zrnku, o drahocenné perle, o marnotratném synu, o ženě hledající ztracenou minci. Představivost je způsob, jakým mladý i starý člověk prozkoumává možnosti, které přesahují hranice běžné skutečnosti, a začíná vidět svět Božíma očima.

Jsme přesvědčeni, že Ignácův přístup můžeme vhodně používat při výchově dětí. Za nejdůležitější považujeme, aby děti pochopily a zakusily, že „Boží království je mezi vámi“ – tedy každý den, u vás doma. Když nabízíme svým dětem způsoby, které nám pomáhají vidět Boha jako přítomného v našich rodinách, tak jim pomáháme, aby porozuměly, že každodenní život je proniknutý jeho milostí a že všechny výkyvy rodinného života jsou součástí společně sdílené cesty. Že každá životní zkušenost, dobrá i špatná, může být součástí jejich pohybu směrem k radosti v Bohu.

Nejdůležitější je, abychom pro ně byli příkladem bezvýhradné lásky, protože tento životní vzor se stává

jejich opěrným bodem, o který mohou opřít svou představu milujícího Boha. Musíme jim ukazovat svou náklonnost, trávit s nimi čas společnou hrou nebo při děláni úkolů, být jim nablízku, když zažívají strach nebo smutek – to jsou některé ze způsobů, jimiž obracíme jejich zrak k bezpodmínečné lásce, kterou je miluje Bůh.

Spolu se svatým Ignácem věříme, že Bůh jedná s člověkem jako se svým tvorem přímo. Není v naší moci udělat z dětí Kristovy učedníky; pouze Duch svatý to může učinit. My ale můžeme pomáhat odstraňovat překážky, které jim brání uvěřit, a to tak, že jim pomáháme pochopit lásku a pomáháme jim představit si způsob, jakým Bůh působí ve světě, v naší rodině a v jejich vlastním srdci – jak buduje své království lásky, milosrdenství a spravedlnosti.

Zpytování paměti

„Co jsi dnes dělal ve škole?“ Podobné otázky dětem klademe, když se chceme dovědět, co prožívají. Stejná je druhá technika z ignaciánské duchovní tradice, při níž se zpětně díváme na uplynulý den – zpytování svědomí. Je to každodenní cvičení, které v modlitbě používá paměť.

Jako rodiče můžeme svým dětem pomoci užívat paměť tak, že budou brát zřetel na význam svých zkušeností – jak těch dobrých, tak těch špatných. Následující otázky můžete použít během večere nebo těsně před

spaním: „Co ti dnes udělalo radost? Co tě dnes zarmoutilo? Na co se těšíš zítra?“

Tyto tři jednoduché otázky mohou být odrazovým můstkem pro následující rozhovor: „Poděkujme teď společně Bohu za to, co tě potěšilo; poprosme Boha, aby nám pomohl s tím, co nás straší; a poprosme ho, aby byl zítra s námi.“

Svatý Ignác pochopil, že paměť nám slouží k orientaci ve světě a že skutečné obrácení zahrnuje také proměnu způsobu, jakým si pamatujeme svůj život. Zpytování svědomí pomáhá člověku, aby nacházel Boha ve všech věcech, a přináší plody tohoto hledání Boha v minulosti i v přítomné chvíli. Zahrnuje rozmlouvání s Bohem, jako když přítel mluví se svým přítelem, dále v něm s Bohem procházíme zkušenost uplynulého dne, abychom našli, co nám Bůh chce ukázat o našem životě, o našich přáních a tužbách, o našich rozhodnutích.

Ignaciánská spiritualita může dětem pomoci pochopit, že má cenu se zastavit a zhodnotit, co znamená jejich život. Mnoho dnešních dětí vede silně naprogramovaný život, který omezuje jejich čas a brání jim rozvíjet jejich tvořivost a samostatné myšlení. Je jistě správné učit děti našemu vyjadřování o Bohu, užívat tradiční slovník založený na Bibli, učit je naše zvyky a projevy víry; ale rovněž je důležité doplnit tyto meto-

Když pěstujeme paměť našich dětí, přivádíme na scénu také to, co je ústředním bodem křesťanského duchovního života: sdílená památka Ježíše Krista, říkájí Tim a Sue Muldoonovi
(Foto Ivan Dobrovolský)

dy tím, co podporuje schopnost objevovat, zamýšlet se, hodnotit a modlit se. Nakolik dokážeme povzbuzovat děti, aby spojovaly slovo „Bůh“ s jejich vlastní životní zkušeností, rozšiřujeme východisko jejich cesty víry sdílené s druhými.

Když pěstujeme paměť našich dětí, přivádíme na scénu také to, co je ústředním bodem křesťanského duchovního života: sdílená památka Ježíše Krista. Křesťanská víra je zakořeněna v živé paměti věřících, ne ve filozofické abstrakci. Ježíš byl lidskou osobou, člověkem, který dělal a říkal určité věci. Nejvíce tato živá

památka na Ježíše vyvstává ve slavní eucharistie.

Užití smyslů

Jedny z nejoblíbenějších vzpomínek našeho dětství a času stráveného s našimi dětmi jsou spojeny s Vánocemi. Tyto svátky dokážou zaujmout všechny naše smysly: vůně pečeného cukroví a jehličí na vánočním stromku, padající sníh, vánoční světla a zabalené dárky, zvuk koled a smích dětí, chuť společné vánoční večeře, teplo ohně v krbu, objetí s příbuznými. Všechny tyto smyslové vjemy jsou součástí našich vzpomínek.

Stejně je tomu při modlitbě. Svatý Ignác vytyčil důležitost smyslů a radil užívat je v modlitbě: vidět, slyšet, čichat, vnímat a dotýkat se toho, co se děje kolem nás, když vstoupíme do příběhů z Ježíšova života. Proto se nyní soustředíme na to, jak dětem pomoci setkat se s Ježíšem za použití jejich smyslů, když poslouchají příběhy o něm.

Vánoce jsou samozřejmým příkladem, protože je to nejvíce smyslové sváteční období. Ale co platí o Vánocích, platí neméně o zbytku celého církevního roku a o celé křesťanské víře obecně: děti se učí tím, že vnímají. Od prvních staletí, kdy křesťané mohli vystoupit z katakomb a slavit liturgii veřejně, byla jejich bohoslužba smyslová. Pomysleme na zpěv hymnů, na kadidlo, na rozvoj západní hudby. Pomysleme na evropské výtvarné umění, které se věnuje biblickým příběhům, životům svatých a liturgii. Pomysleme na chléb a víno, na vodu a olej, které se používají při vysluhování svátostí.

Sdílet víru s dětmi znamená dělit se s nimi o tento způsob smyslového světa – tedy vyprávět jim příběhy nejen vzcně znějícími slovy, jako jsou „příkázání“ nebo „svátosti“, ale také způsobem, který odpovídá jejich dětskému vnímání a zapojením smyslů. Nečtěme jim pouze o tom, jak Matouš nebo Lukáš vyprávějí o Ježíšově dětství, ale postavme si doma jesličky. Navštivme spolu ně-

jaký krásný kostel a vyprávějme jim příběhy, které vidíme namalované na okenních vitrážích; společně rozmístíme zabalené dárky pod stromček, pečme cukroví a podělme se o ně s rodinou a přáteli. Význam Vánoc se oživí, když se příběhy o Ježíšovi stanou skutky napodobujícími Krista.

Podobně můžete použít tyto nápady pro zbytek církevního roku. Neučte děti o odpuštění pouze slovy, ale vyprávějte jim příběh o marnotratném synu, a pak praktikujte odpuštění doma – skutečně ho uveďte do praxe. Takto učte děti významu slov „odpouštím ti“ místo obyčejného „to je OK“. Najděte způsob, jak ve vaší rodině slavit odpuštění. Otec marnotratného syna přikázal vystrojit hostinu – i vaše rodina může slavit odpuštění tím, že upečete speciální dort, když jste byli schopni usmířit se po nějaké vážné roztržce.

Modlitba je rozšířením rozhovoru, který spolu vedete ve své rodině. Vnášejte Boha do svých radostí a starostí. Vzpomeňte si v modlitbě na svůj den; modlete se za své milované; modlete se za to, na co se vaše děti těší nebo z čeho mají strach. Učte je, že zkušenost je svatou půdou, po které s nimi kráčí Kristus. Postupem času, doufáme, budou chtít dozvědět se o Něm více.

*Tim a Sue Muldoonovi
Z Lifelong Faith (Winter 2013)
přeložil Petr Havlíček SJ*

Skloněn k člověku

„Radost lásky prožívané v rodině je také radostí církve.“ Tato slova zahajující exhortaci Amoris laetitia čtenáře upozorňují na přímou souvislost mezi zkušeností vzájemnosti v rodině a zakoušením seberozdávající Lásky ve společenství věřících. Je zřejmé, že papež se vyhýbá samoúčelným teologickým finesám; jde mu o člověka a o jeho reálné životní podmínky.

O tom, že téma manželské lásky a rodiny leží papeži Františkovi na srdci, nejlépe svědčí fakt, že předtím, než do Věčného města svolal biskupy a teologické poradce z celého světa, vyvolal diskuzi i mezi prostými věřícími. Očekávaný dokument, který byl ve Vatikánu představen 8. dubna 2016, reflektuje výsledky jednání obou biskupských sněmů z let 2014 a 2015, ale zároveň nabízí i papežovy úvahy zasazené do tradice církve. Text se svými 325 odstavci je jedním z nerozsáhlejších dokumentů svého druhu.

V první kapitole se papež zabývá biblickými úryvky, které se vztahují k rodině a manželství. Druhá kapitola na to navazuje analýzou současné situace rodin. Hlubší reflexi nad svátostí manželství ve světle církevních dokumentů nabízí třetí kapitola. Čtvrtá a pátá kapitola, které tvoří jakési jádro či srdce celé exhortace, pojednávají o manželské lásce, která „se stává plodnou“. Šestá kapitola pak přechází z teoretické roviny na

rovinu praktickou a rozebírá některé pastorační aspekty. Zdůrazňuje, jak důležitá je příprava snoubenců na manželství, ale také další doprovázení manželů v prvních letech jejich společného života, nebo duchovní pomoc při partnerských krizích. Výchově dětí v rodinách se věnuje sedmá kapitola. Osmá kapitola se zamýšlí nad pastoračním přístupem k těm, kteří jsou v situaci na hony vzdálené od ideálů křesťanské rodiny. Exhortaci uzavírá devátá kapitola o spiritualitě v manželství a rodině.

Ti, kteří čekali nějakou zásadní změnu v církevním učení, jako například zrušení nerozlučitelnosti církevně uzavřených sňatků nebo umožnění manželského svazku homosexuálním párům, budou zklamáni. V exhortaci nenajdeme ani novou teologii svátosti manželství. Přece však znalce překvapí několik nových důrazů. Papežův styl je na hony vzdálen od povrchního „škatulkování“. Sklání se k člověku a jeho

skutečným, byť rozmanitým problémům. Takový přístup je ostatně zřejmý z celého jeho pontifikátu.

Teolog Tomáš Halík, farář Akademické farnosti Praha, je přesvědčen, že s papežem Františkem nadchází nová kapitola v dějinách církve a křesťanství vůbec: „Jako při každém podobném překročení prahu – a byla jich v dějinách celá řada – se dohasínající podoba katolicizmu bude úporně bránit.“ Tato reforma se ovšem neomezuje na změny institucionálních struktur či přepsání doktrinnálních definic, ale jde spíše o reformu duchovní, změnu mentality.

Od příkazů k lásce

Exhortace vede pastýře k citlivému doprovázení a duchovnímu rozlišování. Nevyhýbá se ani různým ne-

standardním situacím, kvůli kterým byli někteří věřící marginalizováni. „Papež si uvědomil, kolika manželům necitlivý přístup zpovědníků, zejména mechanická aplikace morálních požadavků encyklik a paragrafů kanonického práva v oblasti manželského života citelně ublížil, zanechal tragická zranění či odvedl lidi od církve, někdy i od víry – a omluvil se za to. To je nesmírně statečný, hluboký a osvobozující krok od farizejského náboženství příkazů a zákazů k životu ve víře, lásce a svobodě,“ domnívá se Halík.

Dokument *Amoris laetitia* tak podle Halíka může být také pozváním pro „církve za hranicemi církve“, která je dnes možná již větší než uskupení „praktikujících katolíků“. Někteří církve opustili i kvůli direk-

Anketa

Jiří Hebron
jezuitský scholastik

Jak na tebe zapůsobila nová exhortace papeže Františka?

Při čtení exhortace jsem si uvědomil několik pro mne podstatných věcí. Předně, čím hlouběji je člověk ukotven v radostné zvěsti, tím je svobodnější. „Radost lásky“ je jakýmsi významným předpokladem pro vnímání „stmelující“ Boží přítomnosti. Text je také přínosný jako „manuál“ pro rodiny v různých etapách vývoje, a to nejen pro rodiny křesťanské; inspiraci zde mohou nalézt všechny rodiny hledající dobro pro sebe a své blízké. Společnost nás dnes často vede k tomu „dělat si věci po svém“. Ale to stejně dříve či později, pod vlivem různých životních změn, vyvolá zvolání: „Ale jak to máme dělat nyní?“ A zde také vidím jeden z praktických přínosů této exhortace pro každodenní život.

tivní sexuální etice prezentované například v *Humane vitae*, jindy kvůli praxi svátosti smíření mnoha kněží. Papež vyzývá kněze, aby jako dobří pastýři byli ochotni na chvíli opustit poslední poslušnou ovci a šli hledat těch 99 ztracených. „Pokud tento duch zavane do učeben seminářů a noviciátů, uslyšíme rachot, jako když se blíží letnicová bouře,“ dodává s úsměvem farář pražské akademické farnosti.

Je zjevné, že právě „pastýřský duch“ je pro papeže Františka velmi důležitý. Podobná citlivost kdysi vedla Jana XXIII. k tomu, že se rozhodl svolat všeobecný koncil. Sou-

časný Petrův nástupce na duchovní odkaz „dobrého papeže“ a reformní snahy druhého vatikánského koncilu navazuje. Exhortace je psána prostým jazykem, srozumitelným i pro obyčejného člověka, pro kterého je styl církevních dokumentů obyčejně příliš odtažitý a neosobní. Papež František neutíká k abstraktním úvahám, drží se při zemi a bere velmi vážně lidské osudy i jejich klikaté cesty. Ve světle Božího milosrdenství nestaví věřícím před oči nesplnitelné ideály, ale přijímá je takové, jací jsou – i s jejich slabostmi a křehkostí.

Jan Regner SJ

Anketa

Exhortace je psána normálním, nadto krásným lidským jazykem, obvyklé umělé „ptydepe“ církevních dokumentů tam nenajdeme.

V pastoraci rodin dal papež za pravdu těm, kdo na synodě upozornili, že neexistuje „rodina jako taková“. Jiná je rodina v Africe a jiná ve Francii. Při pastoraci se nelze držet jednoho receptu ani dovolávat řešení centrální autoritou – je třeba učení církve odvážně a tvořivě interpretovat v daném kulturním kontextu. To ovšem platí nejen o pastoraci rodin. To je revoluce v pastorální teologii – a měla by přinést obrat v pastorační praxi.

Největším „revolučním krokem“ je ovšem hluboké porozumění pro situaci lidí v „iregulérních situacích“. To je skutečný obrat k evangeliu: Ježíš přišel zejména pro tyto lidi a nezřídka o nich říkal, že předejdou do království Božího ty, kteří se mají za spravedlivé.

Papež klade důraz na primát svědomí a na zralost křesťana. Od doprovázejících kněží očekává umění dialogu, pochopení jedinečnosti individuálních situací a výchovu svědomí.

Tomáš Halík
teolog a religionista

Děti se u nás cítí jako doma

Když se rozpovídá o své práci, rozsvítí se jí oči. Své sny představuje s podivuhodnou bezprostředností. Pastorační asistentka Tereza Novotná dětské duši rozumí a i díky její tvořivosti pastorače dětí a rodin u pražského kostela sv. Ignáce stále roste a vzkvétá.

Jak ses k pastoračnímu působení u kostela sv. Ignáce dostala?

Jednoho se dne ukázalo, že Eva, která u kostela sv. Ignáce po mnoho let učí náboženství, potřebuje pro dětské katecheze druhého člověka do týmu. Začala jsem tedy v tomto společenství učit náboženství a postupně se začaly aktivity pro rodiny s dětmi rozrůstat. I proto se z polovičního úvazku stal úvazek celý.

Ty sama máš velkou rodinu...

Když jsem u Ignáce začala učit, už jsem byla vdaná, pak jsem byla na mateřské, ale i během ní jsem tu vedla katecheze pro nejmenší děti. To ostatně dělám dodnes.

Jaké aktivity rodiny s dětmi v současné době u kostela sv. Ignáce najdou?

Vše, co zde dětem nabízíme, má jeden hlavní cíl: setkání s Ježíšem Kristem, rozvoj víry v něj a růst v přináležitosti k jeho církvi. Klíčová role tu náleží katechezi. Tu doplňují činnosti, které mají výuku propojit s životem farního společenství. Otevíráme se jimi i dalším dětem, které pak mohou chodit na katecheze. Zvláštní skupinu aktivit pak tvoří ty počiny, které se vědomě zaměřují na děti, jež k našemu kostelu nepatří nebo do kostela vůbec nechodí.

Takže za základ považujete katechezi?

Ano. Děti mají právo poznávat Boha. To je ostatně to první, co od nás rodiče očekávají: chtějí, aby se jejich děti více dozvěděly o Bohu. Touží, aby jejich dítě žilo křesťanským způsobem života, chtějí mu dát zakusit něco krásného z toho, co sami poznali. Ne všechny děti ale přivádějí příbuzní. Každý rok přijde alespoň jedno dítě ve věku 6–9 let, které nemá žádný křesťanský základ,

ale touží po křtu. Jako jedni z mála poskytujeme také katecheze pro děti se specifickými potřebami.

Takže usilujete o inkluzivní výuku. Máte na to nějakého asistenta?

Ne, to bohužel nemáme, vše děláme svépomocně. Záleží to samozřejmě na domluvě s rodiči. Je jasné, že tuto katechezi je třeba vést spíše individuálně. Některé děti mohou být bez problémů ve skupině, jen je třeba jim věnovat více pozornosti, s jinými musí být přítomen někdo z rodiny.

Co dalšího nabízíte?

Děti bytostně touží vytvářet společenství a spojovat vědomosti s neobvyklými zážitky a aktivitami. Už po několikáté jsme proto letos nabídli rodinám velikonoční program. Během jednoho až tří dnů ve velké stručnosti probere-me vše, co se týká těchto významných křesťanských svátků. Obvykle to pořádáme kolem Květné neděle, aby děti vstoupily do Svatého týdne s tím, že vědí, co se bude slavit. Spolupracujeme s větším počtem lektorů, abychom mohli utvořit menší skupiny. Slavili jsme pesachovou večeři, byli jsme také na návštěvě v arcibiskupském paláci (abychom přesně věděli, odkud vychází průvod na Květnou neděli do katedrály) apod.

Tato nabídka je pro děti všech věkových kategorií?

Ano, zcela úmyslně to nabízíme všem, přestože je to náročné na přípravu. Ale děti to oceňují, protože tak mohou přijít i jejich mladší či starší sourozenci. Přicházejí i jejich kamarádi z nevěřících rodin. To nás samozřejmě velmi těší a inspiruje k hledání dalších podobných aktivit. Loni jsme na zkoušku připojili rorátní mše. Děti přespaly ve farních prostorách a časně ráno jsme šli na mši. Každý měl malou lucerničku a v kostele bylo zhasnuto, aby jejich záře lépe vynikla. Po mši a po snídani pak šly děti normálně do školy. Roráty se setkaly s velkou odezvou, a rádi bychom je letos znovu zopakovali.

Zmínila ses, že nabízíte nějaký program i pro rodiny s předškolními dětmi...

Maminky, případně tatínkové, kteří jsou s dětmi doma na mateřské, k nám chodí na různá setkání. Náš program je otevřený pro každého, tedy nejen pro věřící rodiny. Nabízíme katecheze o Ježíšově životě, ke kterým využíváme ilustrace, hry a výtvarné workshopy. Rodiče znají podobné aktivity z mateřských center. Díky tomu k nám chodí farníci, ale i další rodiny, někdy i z velké dálky. Drtivá většina dětí, které k nám takto chodí, pak dále navštěvuje

naše katecheze pro školní děti od první třídy. Pokud rodiče přesvědčíme, že to má pro jejich děti význam a že je jim u nás hezky, pak je u nás nechají. Děti se tu cítí jako doma a pokud jsou spokojené, obvykle přivedou své kamarády. Ze stejných důvodů vede naše kolegyně ve středu kurz tance pro děti, který sice nemá žádný náboženský rozměr, ale chodí k nám kvůli němu i nevěřící rodiče s dětmi, a takto k nám postupně získávají důvěru.

Každou neděli je v kostele sv. Ignáce od devíti hodin mše pro rodiny. Daří se vám nějak propojit katecheze pro děti s těmito bohoslužbami?

Děti před kázáním dostanou malý ilustrovaný sešit s liturgickými texty. Ten si v době kázání mohou přečíst, prohlížet, nebo v něm něco luštit. S většími dětmi chodíme v obětním průvodu a k Otčenáši, aby našly v liturgii a společenství své místo. S hlasitými či neposednými dětmi mohou rodiče odejít do sakristie, kde se díky reproduktoru mohou mše dále účastnit. Děti mají v sakristii možnost si číst, nebo i hrát, takže i ty nejmenší mohou čas bohoslužby přechkat bez větších nesnází.

Kostel navíc občas využíváme během katechezí, takže se v něm pak děti během mše necítí cize a vědí, co je co. Kostelníci jsou k nám velmi vstřícní a vždy se o nás laskavě starají. Jsme jim za to moc vděční.

Kromě pravidelného programu ale nabízíte i jednorázové akce...

To je pravda. Vloni jsme v rámci Dnů víry připravili dětský program o misionářích (kdo je misionář, co a proč dělá, co učí druhé, co se učí on sám apod.), který se nám povedl natolik, že se stal podkladem programu na letošní celo-

Eucharistickou oslavu mohou děti v kostele sv. Ignáce prožít s radostí
(Foto Ivan Dobrovolský)

republikové setkání papežských misijních děl dětí. Letos jsme zorganizovali na Noc kostelů a Dny víry něco podobného, tentokrát na téma: Co je kostel a proč tam chodím? I díky spolupráci s Pastoračním střediskem vyrostla na dvoře jezuitské rezidence maketa kostela z polystyrénu. Nechyběly ani výtvarné dílny, a mělo to opět velký úspěch. Při všech těchto činnostech využíváme práci mnoha dobrovolníků, samozřejmě především ze společenství u kostela sv. Ignáce.

Takové akce jsou velmi náročné svou přípravou i organizací. Má pro vás nějaký hlubší význam jim věnovat tolik pozornosti?

Ta otázka je oprávněná. Myslím ale, že podobné akce mají smysl jak pro naše vlastní děti (a vlastně i pro dospělé, kteří se zapojí do jejich přípravy), tak i proto, že díky nim přicházejí rodiny, které si prohlédnou naše prostory a způsob, jak s dětmi pracujeme. Některé z nich se pak vracejí a zůstanou třeba i na katechezi. Nutno podotknout, že vhodné prostředí je pro dětské katecheze velmi důležité. Zvláště maminky s prvním dítětem jsou na to velmi citlivé. Jsem proto jezuitům vděčná, že nám vycházejí velkoryse vstříc.

Je třeba za vaše služby platit?

Za katecheze nikdy. V rámci některých náročnějších akcí vybíráme od rodičů dobrovolný příspěvek na režijní náklady. Dobrovolným dárcům jsme velmi vděční za jejich podporu, kterou opravdu potřebujeme. Ale pomáhají nám i dary hmotné. Farníci jsou moc hodní a stále pro nás něco sbírají: papíry, látky, korále, hračky, výtvarné potřeby apod. Ostatně, nejdůležitější je právě ta pomoc sama. Například při programech, jako jsou Noc kostelů či Dny víry, bychom se neobešli bez seniorů, kteří mnoho hodin připravovali materiály pro děti a podporují tyto aktivity modlitbou.

Když říkáš, že byste rádi rozšířili svou nabídku, máš nějaké konkrétní plány, které byste rádi v budoucnu uskutečnili?

Kdysi jsme pořádali i sobotní katecheze, jichž se účastnilo velké množství dětí, které jindy z různých důvodů chodit nemohly. Uvažujeme proto, že bychom třeba i tuto nabídku v budoucnu v nějaké formě obnovili. Každopádně bychom rádi rozšířili nabídku termínů, v nichž se budou konat katecheze. Také bychom rádi jednou za měsíc pořádali divadelní představení, večer deskových her, výlety. Aby bylo dětem u nás dobře a zabydly se u Pána.

Připravil Jan Regner SJ

Manželství a Zákon

Je mi osmdesát pět let, prožil jsem bohatý život jako nádeník, kněz i vězeň. Bilancuji. A tak propojuji učení Církve s životem. S radostí jsem si přečetl dokument Amoris laetitia papeže Františka. Začnu s Biblií.

Bible není jen moudrá kniha, jako jsou jiné v dějinách lidstva. V ní je odhaleno tajemství Absolutna promítnuté do lidských osudů. Slova 1. knihy Mojžíšovy: „Učiňme člověka, aby byl naším obrazem, podle naší podoby“ (Gen 1,26), „Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil“ (Gen 1,27). Proč to tu čtyřikrát zdůrazňuje? Co to znamená „být jeho obrazem“, „mít jeho podobu“? Co to znamená být stvořen jako muž či jako žena? Tušíme to: muž je otcovskou tváří Boha s plnou zodpovědností za ženu i za rodinu. Žena je mateřskou tváří Boha s plnou zodpovědností za kultivaci muže svým ženstvím a za zprostředkování nového života. To je tvář Stvořitele, zjevujícího se v manželství. Logicky první je mužství, otcovství. Ale de facto důležitější je ženská plodivá mateřská tvář Boha, který zplodil člověka (Duch svatý je ženský prvek v Trojici, je její završení!). Dále: muž a žena v manželství jsou podobni Bohu jednotou: „Stanou se jednou bytostí“ (Gen 2,24;

Mt 19,5). Slovo „přilne“ ke své manželce je v originále „přilepí se“ – roztrhnout, co je spleno, může znamenat zničení...

Tvrdá srdce

Učili mě velikosti tohoto vyvolení. Když použijeme pomocnou hypotézu, že by nikdo z lidí nikdy nezhřešil, a nebylo by tedy potřeba svátostí, zůstala by tu jako jediná – svátost manželství. Manželé se učí sebedarování (lásce), aby to uměli pak uplatnit směrem ke Kristu. Manželství je tak školou Budoucnosti. Svědectvím pravdivosti a jedinečnosti vět Bible (Gen 1,26) jsme my, muži a ženy! Bible není mýtus, protože ani my nejsme mýtus. Manželství je tedy úžasné, nenahraditelné, ničím nezastupitelné. My lidé zvěstujeme, co je v Bohu, jako muži a ženy... Toto tajemství mi denně otvírá oči, když potkávám muže s ženou. Proč by se měli rozvádět bezdětní, když i oni představují podobu, obraz Boží! Zatímco my mluvíme jen o vykoupení a spasení (tj. o hříchu), východní křesťanství zdůrazňuje to prvotní

a pozitivní: vyvolení, povýšení, oslavení a zbožštění člověka. *Amoris laetitia*.

Radost z lásky s sebou ovšem často vleče spoustu bolesti a smutku. Rozluky, rozvody, nevěry, zrady. Nerozlučitelnost manželství je ideál, ke kterému musíme vzhlížet, který nikdo nezpochybňuje, ale také dobře víme, že žádný ideál nemůžeme sto procentně naplnit, protože jsme hříšní. Nevím, zda se na tuto pravdu bere zřetel. Klérus se snaží situaci řešit. Mluví ovšem o krajíně, kterou pozoruje z rychlíku – a navíc pohledem církevního právníka. Dosavadní řešení je nedostatečné a tvrdé. Na 2. vatikánském koncilu to řekl patriarcha Maximos Saigh: Svazujete těžká a neúnosná břemena, nakládáte je na druhé a sami se jich ani prstem netknete! (srov. Mt 23,4). Mluvil ovšem do prázdna, podobně jako papež František na synodě. A propos – právníci: kde vládne právo a spravedlnost, neexistuje odpuštění... Církevní právo je často nad evangeliem, nad tou dobrou zprávou o milosrdenství, které je bez konce! (srov. Žalm 118, 136 aj.). Velmi citlivé otázky se řeší v kanceláři, nikoli ve zpo-

vědnic. Ne Kristus, ale paragrafy. „Máte tvrdá srdce,“ řekl papež na synodě o manželství a o rodině.

Vyvolení ženatí

Jak by asi dopadla synoda o manželství v prvotní církvi? Ta ještě nebyla zasažená spekulací. Počínaje Petrem byli papežové dlouho ženatí. „Své manželky vedme k dobrému. (...) Naším dětem ať se dostane křesťanské výchovy,“ píše svatý papež Klement do Korintu (Funk 1,89-93). Možná si někdy jejich ženy „vyměnily názory“, možná někdy papežovi kluci někomu rozbili okno. Duchovní služba v církvi fungovala dle apoštola Pavla: Církevní představený (presbyter) musí být bezúhonný, mít jednu ženu. (...) Musí umět dobře spravovat svůj dům a přidržovat svoje děti k poslušnosti (viz 1 Tim 3 a Tit 1,5-9). Konečně, vždyť Ježíš si vyvolil ženaté muže, nikoliv svobodné esény.

Brzy ovšem přišli „novátoři“, drze opravující Krista: celibát – a to všem! Je pravda, že Ježíš řekl o charizmatu celibátu: „Jsou lidé (...) k manželství neschopní, protože se ho sami zřekli pro nebeské království. Kdo můžeš

Nesnadno dáváme prostor vědomí věřících, kteří častokrát dobře odpovídají evangeliu v rámci svých omezení a mohou nést dál svoje osobní rozlišování situací, ve kterých se hrouť všechna schémata. Jsme povoláni formovat svědomí, nikoli vznášet nárok jej nahradit.

(*Amoris Laetitia*, 37)

pochopit, pochop!“ (Mt 19,12). Jsou lidé – tedy ne všichni, ale někteří, a to výjimeční! Zákoníci dodnes nechápou. Celibát je hrdinství, nedá se nakomandovat na celý život, ani pokoušet se o to bez charizmatu od Boha. To ale neznamená, že ostatní, kteří nežijí v celibátu, nejsou schopni dobré služby v církvi – viz svěcenec Felixe Davidka: žádný z těch desítek ženáčů i svobodných mu neudělal ostudu, naopak, někteří si odseděli i kriminál. Poznal jsem ženaté řeckokatolické kněze, co všechno prožili od soudruhů! Jakou věrností nám byli příkladem!

Prostě odpouštět

Toto expoze o kněžství mi mělo posloužit, abych prokázal výhybkáře na Kristově trati: oni chtějí zajet jiným směrem, lepším, dokonalejším! A podobní novátoři hodili výhybku i do manželství. I oni opravují Krista. Jako by řekl, že co Bůh spojil, člověk nemůže rozloučit. On ovšem prosil: „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj!“ (Mat 19,6). A to je rozdíl! Na to stačí selský rozum: nerozlučuj, tedy nedělej to! A člověk to udělá. Zklame, zhřeší. Splnit ideál je těžko uskutečnitelné. Máme pomoc milosti Boží, a přece stále hřešíme na všech frontách! A hřešíme těžce. Manželství zůstane jen na papíře. I před Bohem zůstane jen na papíře, když skončí to, co je v manželství podstatné. Právníci pak v dobré vůli hledají východ ze slepé uličky, hleda-

jí nedůstojně skulinky v základu manželství, jen aby vyhověli právu, aby se vlk nažral a koza zůstala celá. Navíc – trvá to vše dlouho, a zatím postižení trpí; čekají pomoc, ne váhavé milosrdenství! Církevníci sedí ve svých celnicích, zatímco lidé se valí jinudy za štěstím, po pašeráckých stezkách. Už jsou jich miliony, miliony katolíků. Papež by je chtěl hledat, zatoulané po horách, ale je sám... Je sice neomylný, ale kolegové jsou nejneomylnější.

Při své návštěvě v Římě řekl o této otázce pravoslavný patriarcha Athénagorás papeži : „My prostě odpouštíme. U nás je nad právem milosrdenství.“ Pravoslavní s námi byli v jedné církvi tisíc let. Dodnes svěťí ženaté muže, nešťastné rozvedené v tichosti oddávají po druhé. Nesou tuto tradici tedy dva tisíce let. Proč my se k této tradici nevrátíme? Chceme být spravedliví k požadavkům Ježíše Krista, k požadavkům Božím. Leč zatímco jsme nesmlouvaví a neoblomní k lidem, kteří často neměli náboženskou výchovu, *pro domo sua* hýříme pochopením, odpuštěním a maximální diskretností. Téma sedmkrát tabu... Najednou zavřené oči a hluché uši jinak bystrých zákoníků. Přitom se nejedná o třísky v oku, ale o trámy. Bůh nám pomáhej zbavit se pokrytectví! Šedivá je všechna teorie, zelený strom života. Co by nám tak asi poradil Pán Ježíš?

Jan Rybář SJ

Radost z Božích činů pomáhá

Pastorální teolog Pavel Ambros SJ se mnoho let věnuje duchovnímu doprovázení manželských párů a jejich rodin. Svou bohatou zkušenost zúročil ve své nejnovější knize Rodina – světlo v temnotě světa. Její témata představuje následující rozhovor.

Mediální obraz diskuze o rodině se často točí kolem očekávání po změně postoje církve, zejména v oblastech sexuální morálky, rozvodů, soužití homosexuálních párů apod. Proč podle tebe nelze jednoduše vyjít vstříc těmto očekáváním?

Žijeme ve světě medií, a to pro pastoraaci tvoří zcela nové pole, v němž se pohybujeme. Co je skutečně nového, díky všepromikajícímu virtuálnímu prostředí, je povaha sociální sítě. Ta umožňuje nejen vyjadřovat vztahy mezi dvěma osobami, ale zapojit všechny své kontakty do kontaktů někoho druhého. S jistým úsilím může dosáhnout každý „až téměř“ globálního propojení. Komunikace již nemá za cíl předávat informace, ale sdílet životní příběhy. Nový pastorační styl papeže Františka dobře ukazuje, jak je důležité počítat s tímto prvkem dnešního života. Tato vztahová báze je podstata úspěchu sociálních sítí. Morálka, rozvod, homosexualita, to vše jsou dnes společně sdílené příběhy.

Papež František nic nemění na katolické nauce o manželství, sexualitě atd. Představuje společenství církve jako společenství, které vydává svědectví. Změna není a nemůže být v tom, co bylo církvi svěřeno jako moudrost Božího pohledu na člověka, ale radikálně se mění jazyk jako významný prostředek změny komunikace. Očekávání je tedy to, co prožívá společenství církve jako příběhy lidí, v sobě samé – díky rozlišování – přečte podstatu toho, co člověk prožívá. Vrací se k člověku, aby kráčela po jeho boku a dala mu skrze svědectví svého nového života pocítit reálnou možnost alternativy k tomu, co žije.

Vedle toho ve své knize upozorňuješ, že u lidí roste touha po harmonické rodině, mezigenerační solidaritě apod. Chápu správně, že naopak tato touha je správným východiskem pro pastorační působení?

Jsme bombardováni ze všech stran informacemi, které předem třídí ti, kteří ovládají informační zdroje. Trpíme nadměrným množstvím informací. Otázkou není, jak objevit jeho smysl, ale dekódovat smysl informace. Katastrofické scénáře jsou stále populárnější, manipulace s veřejným míněním je současnou civilizační džunglí, ve které se pohybujeme. Zdá se, že skrze vyhledávače je snadné najít odpověď – na vše. Pastorce dnes nestojí na odpovědích, které dáváme, ale na otázkách, které v druhých probouzíme.

Když hovořím s mladými lidmi, obecně jsem vždy překvapen, jak důvěřují své touze uskutečnit krásné a odpovědné lidské vztahy. Zdánlivá míra svobody dnešního člověka, co může, je konfrontována se stále hlouběji se zakořeňujícím pocitem nesvobody. Kultivace touhy znamená takový způsob doprovázení, který otevírá prostor otázek toho, kdo tento zápas každodenně vede.

Krise současné rodiny podle tebe nesouvisí s krizí hodnot mladé generace, ale s tím, že často zažívají neúspěch, když se snaží svou touhu po stabilní rodině uskutečnit. Jak tady může církev pomáhat?

Mezi mládeží je možné vidět „krizi“ jako úplný rozpad programů, které jsou připravovány rodiči, odborníky, vládami atd. Dnes téměř neuvidíš v pokoji dospívajícího člověka televizor. Stal se pro něj jen pozadím jeho života, které ho – popravdě řečeno – ani příliš nezajímá. A není to ani tak překvapivé. Vybírá si oblast svého zájmu, chce jej komentovat, sdílet a být ve stálé interakci.

Víra byla vlastně vždy nesena velmi podobnou logikou. Když nastoupila éra katechizmu, jeho funkce byla zřejmá: připravit ty náboženské poznatky víry, které byly základem společnosti. Kulturně žijeme v éře osobního hledání a sdílení podobných obsahů života a zkušeností. Společenství církve se samo musí stát hledajícím, navíc je zcela zásadní nově objevované bohatství osobního povolání, tedy toho, co Bůh svěřuje osobně každému člověku. Nestačí představit ideál rodiny a manželství, ale nést ho v sobě silně a zároveň se radovat z každého krůčku, který vede dále. Radost z Božího působení je zásadní pomocí dnešnímu člověku osamělému ve svém konzumním stylu života.

Hovoříš o tom, že církev má pomáhat vytvářet nový životní styl křesťanských rodin. Jak takový životní styl může vypadat?

Neexistují křesťanské hodnoty, ale křesťanský způsob prožívání lidského života. Životní styl se vytváří tím, jak žijeme společně jako křesťané. To je pravým opakem moralizmu. Nárok nespočívá v regulaci zákonem, nýbrž

v touze sdílet stejný obsah smysluplného života. Formace spočívá v tom, že člověk může přijmout pozvání ke sdílení života stravující sebe sama jako odezva na život zmrtvýchvstalého Pána mezi námi. Pomoc spočívá v malých krocích: rytmus životní (všednost a svátek), způsob stolování (co v sobě sílíme pokrmem), způsob oblečení (komu se chceme líbit), symbolická řeč (stopy lásky, které zanecháváme). Všechny tyto prvky (a mnohé jiné) pak nacházejí své vyjádření v liturgii, které formy života umocňují.

V souvislosti s tím tvrdíš, že je třeba změnit dosavadní pastorační mládeže. Jakým konkrétním způsobem?

Problém je v generacích otců a matek, která vytvořila současný konzumní způsob života. Navíc všechny velké ideologické a filozofické systémy i všechny politické režimy vkládaly do výchovy mnoho zájmu a úsilí. Je zřejmé, že v ní viděly pole k manipulování a prosazování světového názoru. Dnes vládne ekonomické kulturní paradigma, které vstupuje do výchovných systémů, aby připravilo budoucí konzumenty.

První krok pastorační mládeže je proměna rodičů a jejich vize světa. Druhý krok je usilovná práce na alternativních výchovných prostředích pro jednotlivé etapy postupného zrání mladého člověka (preventivní postupy – skaut, sportovní oddíly, péče o marginalizovanou mládež, dále společenství mládeže, křesťanská škola, schola, ministranti atd). Třetí krok je přijetí sebestformace jako základní životní formy života mladého člověka (hledání, nalezení a přijetí životního poslání). Čtvrtý krok spočívá v postupném přijímání odpovědnosti za společně sdílený život ve společenství církve a společnosti. Pátý krok spočívá ve formaci mladého člověka v apoštola pro Boží království (krása společného sdílení mystiky pro krásu Božích věcí).

Při pastorační méně úspěšných manželství hovoříš, že je třeba uplatnit eschatologické východisko. Co při řešení jejich svízeli nabízí?

Ideál manželství, jak se vyžaduje v proklamacích běžné pastorační, je vysoký. A je to zcela v pořádku. Věčný život jako cíl křesťanského života vždy relativizuje dokonalost, kterou je možné prožívat zde na zemi. Z jedné strany křesťan prožívá mravní povinnost ze své strany učinit vše, aby věčný život získal. Zároveň vždy jakákoli činnost církve v pastorační střeží „nezaslouženost“ toho, co Bůh člověku dává. Manželství (tedy i jeho úspěch či neúspěch) není nejvyšší křesťanskou hodnotou. Každý „nezdar“ může být – jak vidíme v Kristově kříži – „jen“ dílčím neúspěchem.

Nastoluješ také téma umírání a smrti v rodině. Jak může církev lépe doprovázet rodiny v takové situaci?

Již tím, že člověk dbá o své zdraví a chce se připravit na pokojné stáří odpovědně, se nám otvírá celá problematika umírání a smrti v dnešní době. Nezapomínejme, že byznys s chudobou a stářím utváří rámec, ve kterém se člověk pohybuje jako jednotlivec. Když máte mladého muslimského chlapce, který se přihlásí jako sebevražedný atentátník, aby sociálně zabezpečil svoji rodinu, musíme se ptát, jak odlišně fungují tyto dva kulturní světy. V celé spletnosti okolností a na lidské vůli nezávislých vlivů neexistuje obecná rada či odpověď. Klíčovou se stává otázka, jakou důstojnost si chce člověk uchovat v okamžiku, kdy je postaven před realitu rozhodování o smrti svého blízkého. Podobně jako počátek života, tak i jeho dovršení jsou polem, kde se snad nejvíce liší humanizmus bez Krista a humanita božsko-lidského jednání křesťana. Osvobozující je myšlenka, že existuje milost, která proměňuje beznaděj osamocení v umírání ve svědectví o naději ve vzkříšení, o které křesťanská rodina může vydat svědectví. Ale toto svědectví je svěřováno každému křesťanu. A dar bázně Boží je malým osobním tajemstvím síly každého křesťana pro tuto chvíli.

Připravil Petr Havlíček SJ

Prof. Pavel Ambros Th.D. (* 1955) roku 1976 tajně vstoupil k jezuitům. Teologii studoval na CMBF v Lito-měřicích a v roce 1982 byl v Olomouci vysvěcen na kněze. Roku 1990 byl jmenován spirituálem obnoveného Arcibiskupského kněžského semináře. Po roce odešel do Říma, kde působil jako spirituál na Papežské koleji Nepomucenum a v mezinárodní jezuitské koleji del Gesù. V letech 1991–1995 studoval na fakultě východní teologie Papežského orientálního institutu. Po studiích začal roku 1995 přednášet pastorální teologii a spiritualitu na CMTF UP v Olomouci, v roce 1997 byl jmenován vedoucím tamní Katedry pastorální a spirituální teologie. Dne 1. listopadu 2002 převzal z rukou prezidenta Václava Havla profesorský dekret pro obor teologie. V letech 1997–2003 zastával funkci děkana CMTF UP v Olomouci. Od roku 1996 je ředitelem olomouckého Centra Aletti. Zabývá se především otázkami kontinuity a diskontinuity tradice, nové evangelizace, inkulturace a studiem křesťanského Východu.

Výzvy inkulturace

V tradičním čadském obřadu usmíření Mag Nay lze spatřovat příklad po předcích zděděné zkušenosti, která může místnímu obyvatelstvu pomoci lépe porozumět katechezi o eucharistii. Pastorační iniciativy čadské církve na poli inkulturace přibližuje jezuitský misionář italského původu P. Franco Martellozzo, který v Čadu žije již 50 let a dlouhodobě se věnuje výzkumu možností inkulturace evangelia v africkém prostředí.

V roce 2011 se skupina kněží z čadské diecéze Mongo na několik dní uchýlila do Bongoru, aby „snila o budoucnosti své církve“ a na základě těchto snů otevřela nové cesty. Jedním z jejích prvních postřehů bylo, že výuka náboženství ve venkovských oblastech upadla do hluboké krize, a že částečnou vinu na tom má nevhodný národní způsob katecheze, který byl vypracován intelektuály pro intelektuály. Začalo se přemýšlet o možnostech nové evangelizace čadských venkovských komunit, která by byla založena na vhodné katechezi.

Pilíře evangelizace

Vypracovaný projekt spočívá na třech pilířích:

1. Katecheze není jen jednou z mnoha činností – musí stát v jejich srdci a tak otevírat správnou cestu veškerým aktivitám agrární komunity. Právě víra v Boha Stvořitele, Otce Ježíše Krista, je silou, která katechu-

meny vede k tomu, aby respektovali přírodu, rostliny i zvířata, a v důsledku toho i své vlastní tělo, a vyváženě užívali pozemských dober, především pokud se týče alkoholu a drog, jejichž zneužívání ničí obyvatelstvo. Katechumeni díky tomu budou chovat posvátnou úctu k vodě, naučí se budovat hráze a budou udržovat své studny čisté, aby zabránili infekčním chorobám. Také ve svých domovech budou udržovat čistotu a svá pole budou obdělávat lépe. Bez tohoto důvěrného vztahu by jejich víra byla jako hromada suchého listí, které vítr rozfouká.

2. Texty národního katechizmu je třeba proměnit v potravu stravitelnou i pro děti a analfabety. To vyžaduje metodu inspirovanou moderními pedagogickými technikami, která umožní porozumět textům a aplikovat je na vlastní život. Proto jsme se rozhodli všechny texty „přeložit“ do malebných obrazů místního malíře, ve kterých důvěrně známé prostředí

umožní všem katechumenům „vidět to, o čem se upravuje“.

3. Pro posouzení, jakým způsobem inkulturovat katechezi, je zásadní znalost kultury předků. „Myslím na identitu, ne na identitu archaizující, která pohlcuje sama sebe, ale na takovou, jež do sebe pojme svět, tj. využije veškerou přítomnost, aby lépe ocenila minulost, a především, aby připravila budoucnost. Vždyť jak je možné měřit pokrok, když nevíme, odkud přicházíme, ani kam chceme jít?“ (Aimé Césaire, *Conférence des peuples noirs de la diaspora*, Miami 2004). Nová katecheze se snaží do radostné zvěsti jednou provždy integrovat tradiční hodnoty stejně jako harmonický rozvoj vázaný na venkovské prostředí místních společenství. Uvedeme si jeden příklad z mnoha: eucharistii.

Období smíření a pokání

Každá etnická skupina slaví v průběhu roku více svátků, které odpovídají příslušným ročním obdobím. Hlavním z důvodů jejich slavení je obnova jednoty rodu, která je rok co rok narušována různými událostmi a hříchy. Farnosti Bouso a Bailli tvoří rolnické komunity, z nichž všechny v minulosti slavily *Mag Nay*, aby posílily jednotu rodů založenou na předcích. Je obtížné přeložit spojení *Mag Nay*. *Mag* doslova znamená „génies rodu“. *Nay* je označením pro Měsíc a používá se také pro každý svátek spojený s lunárním cyklem.

Přiblížíme si několik významných momentů z oslavy *Mag Nay*. V říjnu, když vrcholí žně, se sejdou stařešinové-strážci obřadů, aby společně rozhodli o začátku půstu. Těla si obarví červeným kaolinem a své chýše ozdobí ratolestmi zvanými *Kam Nay*. Vyhlásí období všeobecného smíření a míru: „Nedělejte nikomu nic špatného, nezapíjejte, nelžete, nekradte, neprahněte po ženě či majetku jiných atd.“ Nikdo, kdo se úplně neusmířil se svým bližním, nemá právo účastnit se rituální úlitby piva v hlavní den svátku, jinak ho čeká smrt. Proto všichni, kdo chtějí odčinit své hříchy, předstupují před stařešiny s dary, jejichž obětování jim má přinést odčinění přestupků a požehnání.

Během celého tohoto období přípravy stařešinové dodržují velmi přísný půst: mají zakázáno chodit po vyšlapaných stezkách, musí se zdržovat sexuálního styku, konzumace masa, ryb a všech chutných jídel; je také zakázáno stříhat si vlasy a nehty. Stařešinové říkají, že tímto pokáním mají být odčiněny hříchy lidí – před jejich předky a jejich prostřednictvím před strážným géniem rodu zvaným *Mag*, a v posledku také před univerzálním Bohem Stvořitelem zvaným *Su*, který *Maga* stvořil a učinil jej svým služebníkem.

Při setkáních se stařešiny jsem se přesvědčil, že toto pokání má vysoce duchovní význam a nemá nic společ-

ného s magií. Tento způsob zřikání se hmotných dober je de facto uznáním, že všechna dobra nám byla darována předky, *Magem* a v posledku *Suem*. Je to radikální způsob, jak říci: „Všechna dobra, kterých se zřikám, pocházejí od Tebe; nezbavuj lidi kvůli jejich hříchům těchto dober.“ Takovéto pokání může trvat až dva měsíce. Na jeho konci stařešinové zakopou ratolesti *Kam Nay* a sejdou se, aby vyhlásili bezprostřední přípravu slavnosti: přípravu jídla a pití, a aby zavolali vzdálené členy rodu.

Slavnost jednoty a míru

V určený den se každý rod sejde u svého náčelníka, kterým je zpravidla nejstarší člen rodu. Je-li v jedné vesnici více rodů, obřad zahajuje ten z nich, který má z historického hlediska nejbližší k počátkům svátku. Obřad začíná v jednu hodinu odpoledne a nikdo není oprávněn jíst nebo pít dříve, než obřad skončí. Celý rod, muži, ženy a děti, se shromáždí před svým náčelníkem, obklopeným vnoučaty a pravnoučaty. Náčelník nejprve vyzývá předky: „Mí předkové (vyjmenuje je od nejstaršího ke svému otci, který mu slavnost odkázal jako dědictví), a nyní je na mně, abych v této slavnosti pokračoval.“

Pak náčelník formou kletby vyhlásí zákon předků: „Jestliže jsem obcoval se ženou svého bratra, jestliže jsem zabil přítele pomocí fetiše, jestliže jsem kradl, atd., ať mne ještě před příštími svátky zabije blesk

anebo voda z řeky! A vy, moje děti, jestliže jste porušili tyto zákony a nevykonali smírnou oběť, ještě před příštími svátky vám bude odňat život.“ Po těchto slovech mu dvě z jeho pravnoučat podávají tradiční šálek (*calebasse*) s rituální omáčkou (*gombo*, zvláštní omáčka z místních luštěnin), a náčelník pak jednomu po druhém omáčkou pomaže čelo se slovy „Na vaše štěstí“. Nakonec mu dvě děti podávají *calebasse* s tradičním pivem, ze kterého upije malý doušek, vydá dlouhý radostný výkřik a pak šálek předá dalším. Každý si z něj lokne a napodobí radostný výkřik stařešiny. Všichni jsou obslouženi, i hoši a dívky. Jenom ti, kdo nemají čisté svědomí, stojí opodál a chrání se i jen dotknout piva. Když se všichni napijí, zvuk tamtamu oznámí dalším kmenům ve vesnici i okolním vesnicím, že rituální úlitba je u konce a ony mohou pokračovat stejným způsobem.

Pak propuknou oslavy. Konají se nejrůznější soutěže, závody na koních a hry, lidé předvádějí své dovednosti a zaklínači soupeří ve svých schopnostech. Ze všech stran přicházejí i ti, kdo nejsou členy rodu, ale třetího dne odpoledne, kdy se konají tajné obřady, musejí odejít. Zdá se, že tyto obřady, ze kterých jsou vyloučeni nejen cizinci, ale i ženy a děti, mají původ v jiné kultuře.

Svátek *Mag Nay* má zásadní význam pro zachování jednoty rodu,

kteřá je dnes ohrožena tisíci problémy soužití, jež z dlouhodobého hlediska narušují sociální strukturu a nakonec by vedly k rozpadu rodu. Má také mnoho společného se židovským svátkem Pesach a především s křesťanským slavením eucharistie. *Mag Nay* oslavuje zákon předků, který obnovuje jednotu lidu, aniž by diskriminoval některé sociální kategorie. Každý člen rodu, včetně žen a dětí, upíjí z obětního piva smlouvy na znamení živého společenství. Židovský Pesach prostřednictvím obětování beránka oslavuje osvobození předků z egyptského otroctví a obnovuje smlouvu uzavřenou na hoře Sinaj. Eucharistie slaví osvobození celého lidstva skrze smrt Ježíše Kris-

ta, Beránka Božího a našeho předka v Nové smlouvě, se kterým vytváříme společenství prostřednictvím chleba a vína.

Tuto myšlenku jsem si potvrdil v roce 1993 ve vesnici Sara Moursal. Při kázání jsem hovořil o tajemství eucharistie a zmínil jsem se také o *Mag Nay*, abych posluchačům toto tajemství přiblížil. Po mši za mnou přišli dva staří křesťané a řekli mi: „Konečně jsme porozuměli významu eucharistie. Předtím se nám zdála naprosto nepochopitelná.“

Tudy tedy vede přirozená cesta k inkulturovanému hlásání Dobré zprávy a také k přiblížení významu mše svaté. Katolická liturgie zdůrazňuje přímý vztah mezi jedincem

V Africe jsou vazby mezi příslušníky kmenů velice silné, a jednotlivé zvyky a tradice se předávají z generace na generaci
(Foto MAGIS, Gesuiti.it)

a Bohem. Důkazem toho je, že hříšný jedinec se může smířit s Bohem díky svátosti smíření a v pokoji může přistoupit ke svatému přijímání, aniž by se přímo vyrovnal s poškozenými osobami. Nevěrný manžel se může každý týden zpovídat a dostat rozhřešení, aniž by byl přímo konfrontován se svou ženou! V *Mag Nay* by něco takového bylo absurdní – před účastí na slavnosti se jednotlivci musejí setkat a odpustit si.

Voda života

Díky *Mag Nay* by opravdová eucharistická katecheze jistě byla obohacena, nebyla by však dostatečná bez důkladné analýzy problémů, které v současnosti trápí naše venkovská společenství: rozšiřování pouští, nedostatek vody, trvalá nouze o potraviny, alkoholismus, drogy atd.

Právě v této širší eucharistické perspektivě katechumeni z Baro v roce 2000 jako viditelné znamení svého křtu opravili velkou hráz, která pak zásobovala vodou studny ve vesnici. Vesnice trpěla nedostatkem vody, protože hráz se prolomila a nikdo se nechopil iniciativy škodu napravit. Během duchovní obnovy v rámci přípravy na křest si mladí katechumeni uvědomili úzkou souvislost mezi křesťanskou vírou a blahobytem vesnice a vybavení krumpáči, lopatami, kladivý a trakaři se pustili do opravy velké hráze. Díky tomu se do studní vrátila voda.

Na základě jejich příkladu bylo založeno sdružení pro ochranu vody *Amtine*, které v současné době zahrnuje všechno – většinou muslimské – obyvatelstvo oné oblasti, jemuž není proti mysli následovat katolické lídry sdružení při stavbě stovek hrází, které změnily tvář oblasti. Stavba těchto hrází obnovila jednotu společnosti, narušenou nově přichozími náboženstvími – islámem i křesťanstvím. Tato jednota v úsilí o rozvoj se nyní stala prvkem nové jednoty, kterou se náboženští fundamentalisté marně snaží narušit. Křestní voda mladých katechumenů se stala vodou, jež dává život vesnicím.

V eucharistii, otevřené všem rasám a náboženstvím a bratrsky zavázané k hledání řešení společenských problémů, tak mohou všechna katolická společenství v Čadu nalézt svůj základ a prostředky obživy pro svůj harmonický rozvoj. Odpověď muslimských obyvatel vesnice Mangalmé skupině fundamentalistů, kteří jim vytýkali spolupráci s katolíky, jasně vyjadřuje jejich postoj: „Říkáte, že křesťané jsou nečistí a že není zapotřebí se s nimi stýkat. Ale byli to oni, kdo nám zdarma, a aniž by po nás cokoliv chtěli, dali vodu a jídlo, když jsme umírali žízní a hladem. V tomto se projevuje Boží přítomnost.“

Franco Martellozzo SJ
Z ročenky Jezuiten 2015
přeložil Josef Loub
Zkráceno a redakčně upraveno

Mezi vírou a kulturou

Jedinečné dílo, ve kterém se spojuje znamenitá znalost teologie, literatury a moderní kultury s otevřeností, nezaujatostí a důvtipem, je dědictvím, které nám zanechal nedávno zesnulý fundamentální teolog a jezuitský kněz irského původu Michael Paul Gallagher (1939–2015).

Ačkoliv zde Michaela Paula Gallaghera představujeme jako teologa, je důležité hned na začátku uvést, že se dvacet let svého života věnoval jinému oboru. Svou akademickou praxi totiž nejprve začal jako přednášející moderní britské literatury na University College v Dublinu. Až poté se stal profesorem fundamentální teologie v Římě a od roku 2008 působil jako děkan na Papežské gregoriánské univerzitě. Byl také členem Papežské rady pro kulturu. Díky dvaceti letům působení na University College měl Gallagher příležitost dobře se seznámit s hlavními fenomény v moderní kultuře stejně jako s prostředím tvořeným mladými nevěřícími lidmi. Tato zkušenost se výrazně odráží v jeho knihách, které se bez zbytečných předsudků a zjednodušení snaží najít most dialogu mezi vírou a kulturou na odborné i popularizační úrovni.

Mnoho Gallagherových knih je tedy určeno pro širší veřejnost a tomu odpovídá i jejich styl. Texty jsou na-

psány přístupným a nápaditým způsobem, zároveň však je z nich patrná autorova erudovanost především na poli teologie a literatury. V českém jazyce se zatím objevily dva z Gallagherových četných titulů. Prvním je útlá kniha otázek a odpovědí o křesťanství s názvem *Čestně o víře. Živé otázky křesťanského života* (Brno, Cesta 1998). Druhou publikací je sbírka esejů *Křesťanství a moderní kultura* (Olomouc, Refugium 2004). Další významná Gallagherova díla, z nichž některá představíme níže, u nás zatím čekají na svého překladatele.

Na začátku útlé knihy *Disturbing Freshness of Christ* Gallagher rozjímá nad obrazem Williama Turnera, který zpodobňuje chatrnou loď na rozbouřeném moři. Skrz běsnící oblaka jemně prosvitá slunce a slabý paprsek světla vychází také ze samotné lodi. I když je dnes moře světa, na kterém pluje církev, rozbouřenější než dříve, Gallagherova pozornost neulpívá na nebezpečných

Dílo Michaela Gallaghery je plné optimismu a upřímného hledání společných cest pro věřící a nevěřící
(Foto archiv)

vlnách, ale zaměřuje se na světlo, které navzdory nim dává naději. Takto sám autor určuje nejen hlavní perspektivu své knihy, ale vystihuje pohled, s kterým se mohou čtenáři setkat v celém jeho teologickém díle plném optimismu a upřímného hledání společných cest pro věřící a nevěřící.

Tomuto pohledu odpovídají také hlavní důrazy v jeho knihách. Gallagher se v nich snaží vést dialog nejen na náboženské rovině, ale především na rovině čistě lidské. S pochopením, avšak i nekompromisně, reaguje na jevy v současné kultuře, které člověka uzavírají jak jemu sa-

motnému, tak i jakékoliv diskuzi na náboženská témata: „Konzumní způsob života drží mysterium v šachu a otázku náboženství ukončuje ještě před tím, než si ji lidé uvědomí.“ Proto se Gallagher soustředí na samotné předpoklady rozhovoru o křesťanství, na pre-evangelizaci, čili, jak sám říká, na „přednáboženskou zkušenost“. Všimá si v moderní společnosti těch jevů, které otevírají člověka pro křesťanskou víru, a právě ty slouží jako odrazový můstek pro jeho úvahy.

Příkladem takového postupu je kniha *The Human Poetry of Faith*, která má za cíl podrobně prozkou-

mat běžné lidské zkušenosti. Gallagher v ní mluví o přátelství, osobních zápasech, samotě, utrpení, i obyčejné každodenní rutině a chce ukázat, jak na tyto zkušenosti odpovídá křesťanská víra. Vyhýbá se čistě popisnému a diskurzivnímu jazyku, namísto toho vytváří smysluplnou mozaiku příběhů, básní, pohledů a interpretací, aby dokázal zaujmout i takové čtenáře, kteří nejsou zatím připraveni naslouchat explicitně duchovním tématům. Jednotlivé kapitoly jsou zakončeny fiktivními rozhovory, díky nimž má čtenář možnost účastnit se dialogů mezi tak rozdílnými osobnostmi, jako jsou D. H. Lawrence a Jane Austenová nebo Nietzsche a Terezie z Lisieux. Autorův cíl není zaujmout čtenáře pečlivě zvolenými argumenty ve prospěch křesťanské víry, ale snaží se především působit na představitost, která, jak ukazuje, je hlavní vstupní branou pro diskuzi o Bohu: „Když se církvi nedaří přesvědčit mnohé a když se zdá, že Zjevení je neskutečné, tehdy poezie, divadelní, filmové a literární umění na sebe berou novou úlohu zprostředkovatelů konečného dotazování.“

Hledání skryté spirituality a potřeba doplnit čistě racionální mluvu symbolickým a metaforickým jazykem jsou dvě velká témata, kterým se Gallagher věnuje i ve svých odborných publikacích. Často cituje J. H. Newmana, H. U. von Balthasara, K. Rahnera nebo P. Ricoeura, aby

poukázal na fakt, že k srdci člověka se nedostaneme pomocí rozumové spekulace, ale právě skrze imaginaci. Zároveň spolu s dalším jezuitským teologem Williamem Lynchem ale zdůrazňuje, že autentická křesťanská imaginace, která jedině dokáže věrně odhalit křesťanský pohled na svět nevěřícím, musí vycházet ze vzoru Ježíše Krista, pravého Boha a člověka. Imaginace člověka nesmí vytrhnout z obyčejného každodenního světa do světa neuchopitelných výšek. Takovou imaginaci Gallagher nazývá gnostickou. Pravá křesťanská imaginace nás z běžného života nevytrhává, ale proměňuje ho a vede k dokonalosti.

Se svými čtenáři se Gallagher loučí svou poslední knihou *Into Extra Time*, kde vydává osobní svědectví o své víře v době svého boje s rakovinou. Na stránkách knihy nenajdeme pouze teologické eseje, ale také autorův osobní deník z této těžké doby včetně jeho vlastních básní. Michael Paul Gallagher je tak teologem, který vedle odborných textů a nevšední literatury pro širší publikum nechává nahlédnout čtenáře do svého nitra. To, že se za stránkami jeho knih skrývá člověk s upřímnou vírou a nezdolným odhodláním pro ni bojovat, je už samo o sobě důvodem, proč by jeho dílo nemělo upadnout do zapomnění ani v českém prostředí.

Barbora Šmejdivá

Misionáři i dobrodruhové

Pavel Zavadil (ed.)

Čeští jezuité objevují Nový svět Dopisy a zprávy o plavbách, cestách a živobytí z Ameriky, Filipín a Marián (1657–1741)

Argo, Praha 2015

ISBN 978-80-257-1670-0

Na paluby lodí zmítaných vlnami Atlantského oceánu, do amazonského pralesa, jihoamerických velehor i na pláže tichomořských ostrovů zavádí českého čtenáře více než osmisetstránkové dílo klasického filologa Pavla Zavadila. Obsáhlý výběr z korespondence českých jezuitů-misionářů v letech 1657–1741 představuje jakýsi dobrodružný cestopis, který se čte jedním dechem a s úžasem jako fantaskní cestopisná literatura. U jeho zrodu však nestála pouhá fantazie, ale sám život.

Těžištěm knihy jsou listy českých jezuitů psané ze zámořských misí v tzv. Západních Indiích, tj. dnešním

Karibiku, Mexiku, Střední a Jižní Americe a Tichomoří. Z listů plastiky vystupují osobnosti jejich pisatelů, mezi něž náleží např. známý jihlavský rodák Augustin Strobach, misionář na Mariánských ostrovech, ale také dosud opomíjený Pavel Klein z Chebu, který významně přispěl k rozvoji Tovaryšstva na Filipínách. Srdce těchto mladých mužů hořela touhou šířit „sladké Kristovo jho“ mezi divochy, prahla však také po dobrodružství a nezřídka se jejich zmocňovaly pochybnosti či stesk po domově. Se zvědavostí sobě vlastní misionáři v dopisech líčí klima Nového světa, jeho faunu a flóru, města a přístavy i rozličné přírodní a společenské události.

Mozaiku barvitých, mnohdy emotivních vyprávění dokreslují dobové ilustrace i moderní mapy. Do širšího kontextu listy zasazuje zasvěcený úvod autora a doslov iberoamerikanistky Simony Binkové. Poctivá filologická a historická práce překladatele i jeho zaujetí tématem tak vynesly z hlubin českých archivů a knihoven na světlo skutečnou „exotickou perlu českého barokního písemnictví“, která českému baroku dodává nový, cizokrajně pestrobarevný lesk.

Lenka Češková

Anotace

Zdeněk Jančařík
Přeskočit horu
Duchovní cvičení jako osobní příběh
 Katolický týdeník, Praha 2015
 ISBN 978-80-86615-43-1

Salesiánský kněz a známý publicista Zdeněk Jančařík čtenáři čtivým způsobem, s humorem, upřímností a otevřeností, která prozrazuje hlubokou znalost lidského srdce, popisuje vlastní ignaciánské duchovní cvičení a ukazuje, že každý exercitiant do nich vstupuje se svým osobním životním příběhem. Tak čtenáři otevírá barvitý svět vzpomínek na své dětství, na vlastní konverzi a cestu ke kněžství i na své duchovní zránění. Nepřináší návod k duchovním cvičením, ale snaží se dnešního člověka zahlceného moderními technologiemi doprovodit do prostoru exercičního ticha a intimity s Pánem i se sebou samým.

Austen Ivereigh
Papež reformátor
 Triton, Praha 2016
 ISBN 978-80-7387-951-8

Zevrubně pojatá biografie papeže Františka z pera britského spisovatele, novináře a komentátora přináší napínavý životní příběh Jorgeho Maria Bergoglia a vyčerpávajícím způsobem popisuje, co formovalo tohoto netradičního radikálního papeže a jeho program reformy církve. Na základě desítek rozhovorů, díky dlouholetému studiu současné církve a mimořádnému vhledu autor osvětluje doposud neznámé souvislosti z papežova života, jako např. inspiraci prvními jezuitskými misionáři či jeho styl vedení argentinských jezuitů. Vypráví také zatím nezveřejněný příběh toho, proč a jak byl Bergoglio zvolen papežem.

P. Karel Říha SJ

11. 5. 1923–13. 6. 2016

P. Karel Říha se narodil 11. května 1923 v Radkově. Po maturitě na gymnáziu ve Velkém Meziříčí vstoupil roku 1943 do kněžského semináře v Brně, odkud byl v roce 1945 poslán na studia teologie na Lateránské univerzitě v Římě. Roku 1946 vstoupil do jezuitského řádu, noviciát absolvoval na Velehradě a pak studoval na řádovém Filozofickém institutu v Děčíně. V rámci Akce K byl v dubnu 1950 zatčen a do roku 1952 internován v Bohosudově, Oseku u Duchcova a Hejnicích. Poté pracoval jako dělník v zemědělství a ve stavebnictví. Přitom studoval a 28. srpna 1967 přijal v Görlitzu tajně jáhenské a den nato i kněžské svěcení.

V roce 1968 byl poslán na studium teologie do Innsbrucku, které do-

končil roku 1970. Roku 1972 získal doktorát z filozofie. Poslední sliby složil 6. listopadu 1972. V 70. letech sloužil na různých místech Rakouska, ve Vídni se věnoval mládeži a vysokoškolákům. V letech 1979–1989 působil na české koleji Nepomucenum v Římě a spolupracoval s českou sekci Vatikánského rozhlasu.

Do vlasti se vrátil roku 1990. Na CMTF UP v Olomouci se ujal vedení Katedry filozofie a patrologie. Přednášel dějiny filozofie a ze systematické filozofie úvod do filozofie, formální logiku, noetiku, ontologii a kosmologii, ale také psychologii. Roku 1997 byl jmenován docentem pro obor dějiny filozofie. Je autorem řady monografií, studií, lyrických próz a zamyšlení; věnoval se také překladům. Roku 2001 byl emeritován. Odešel na Svatý Hostýn, kde se věnoval spisovatelské činnosti a zpovídání. V důsledku zhoršujícího se zdravotního stavu byl v květnu 2016 hospitalizován. Pán si jej povolal 13. června v nemocnici Milosrdných sester sv. Vincence de Paul v Kroměříži. Poslední rozloučení se uskutečnilo 17. června v bazilice Nanebevzetí Panny Marie na Hostýně.

Tebe milovat a tobě sloužit

„Ty víš, Pane Ježíši, že jsem v hloubi svého srdce nikdy nic jiného nechtěl a po ničem jiném netoužil, než abych tebe miloval a tobě sloužil.“ Tato krásná slova osobního vyznání najdeme v jedné z Nedokončených pohádek, malého spisku otce Karla Říhy z roku 1994, kdy působil v Olomouci.

Ale nebyl by to otec Karel, jak jsme ho znali, kdyby k nim nepřidal ještě něco svým typickým jazykem hluboce věřícího křesťanského filozofa: „Toto vyznání je pravda ne slepé danosti, ale naší původní svobodné volby a našeho základního rozhodnutí. Obnovíme-li se v této pravdě, teprve tehdy nalezneme sami sebe a svou vlastní identitu, a to právě v oddanosti Tomu, po němž volá celá naše bytost. Vyznáme-li tuto pravdu v upřímnosti srdce, zakusíme onen div, kdy (...) Milovaný skutečně vejde v nás a obdaří nás bohatstvím svého života.“

Odráží se zde něco zásadního, co utvářelo život otce Karla Říhy a z čeho si můžeme i my dnes nabrat a načerpat sílu a povzbuzení. Pro sebe a pro lidi, se kterými se setkáváme. Pro kněžská srdce, uvnitř hořící, ale navenek někdy okoralá a ztuhlá vlivem starostí, které se na nás valí a bývají často pramálo duchovní povahy.

Podívejme se ve zkratce na život našeho zesnulého jako na Boží do-

pis, jako na záblesk z dějin spásy celého lidstva. Zahlédneme v tom možná i něco ze sebe, a to by nás mohlo zahřát. Ve stati Osud a volba v knížce Hledání středu napsal otec Karel Říha: „Když hledím na svůj život (...), nenalézám v něm nic zvláště pozoruhodného, co by mohlo vzbudit zájem čtenářů: ani mimořádný úspěch, ani velká dobrodružství, ani hrdinské skutky. Pouze v mém vnitřním životě byly dramatické zápasy a dosti zvláštní skutečnosti. Může-li to někomu něco říci, nechť mu poslouží následující řádky.“

První setkání

Ve vnějškově nenápadném životě otce Říhy, jak tušili jeho blízcí a jak mohou číst jeho čtenáři, se ukrývalo nesmírné vnitřní bohatství. Otec Karel se narodil roku 1923 v Radkově na Vysočině. Tam získal základy víry a z nich celý život čerpal a žil. Jeho život zásadně poznamenalo ochrnutí levé části tváře po dětské obrně. To mu zkomplikovalo běžný vnější neverbální způsob komunikace s lidmi

a asi také přispělo k jeho důrazu na intelektuální a vnitřní prožívání a sdělování.

Na gymnáziu ve Velkém Meziříčí se jednoho dne setkal, jak o tom píše, s nepochopením své obdivované profesorky, ale zároveň se mu dostalo hlubokého mystického prožitku, který nazval „první setkání“. Píše: „Jakási podivná něha mi prosákla do srdce: soucit se všemi bytostmi zapomenutými, pošlapanými, trpícími. V nich jsem přijal, objal i svůj úděl. Ale bez nejmenší stopy sebelítosti. Náhle jsem se cítil pevný, klidný, silný. Zde je, myslím, každý pokus o psychologické vysvětlení příliš krátký. Přestal jsem revoltovat, smířil se sám se sebou a se vším stvořením. Opustil jsem svou věž a vydal se do prostoru na všechny strany otevřeného, bezbranný a nezranitelný. (...) Usínal jsem v objetí jakési skutečnosti přátelské a slavné. (...) Vzešel mi nový svět. Začal jsem žít životem nazíravým. Ten je – jsem o tom přesvědčen – v zásadě dán všem lidem, a bez něho bychom ani nebyli lidmi, ale většinou zůstává nepovšimnut v pozadí každodenních zájmů a starostí.“

Tehdejší gymnazista dokázal jednu důležitou věc, o které se, pokud vím, nezmiňuje, ale je podle mého názoru a mé zkušenosti s lidmi netriiviální. Podařilo se mu uchopit a žít tuto a další své mystické zkušenosti jako setkání s živým Bohem, který je

zároveň Bohem křesťanské víry a tradice jeho rodičů a sousedů, a vůbec církve.

Zápas pro Boha a pro lidi

A tak se mladý Karel Říha rozhodl stát knězem. Bylo to za války, a brněnský seminář sídlil v budově Petrina. Prožil tam dva roky; pro své nadání byl hned po válce vyslán na studia do Říma. Tam jej zastihla osobní duchovní krize, kterou v různých obměnách prožívalo a prožívá mnoho lidí, spíš mužů, řekl bych, dříve i dnes: Není nakonec ten krásný duchovní svět pouhým klamným produktem neosobních přírodních procesů a všechno, co dělá církev, je pak mámení nebo opium prostého lidu?

Otec Říha píše: „Vyjevil jsem stav své mysli jezuitovi pateru Šilhanovi, který nám o pololetí toho školního roku dával duchovní cvičení. (...) Jeho reakce mě tehdy překvapila. Vůbec nic mi nevysvětloval: ‘Studujte, přemýšlejte, rvěte se s tím, vy si to musíte vyřešit!’ – Bylo řečeno slovo, které jsem považoval pro sebe za závazné. (...) Můj dosavadní zájem o filozofii se stal existenciální potřebou.“

Uvažujme: Neměl by každý křesťan, a především každý kněz, mít něco, o co by celý život kvůli Bohu a lidem zápasil? Není i v naší době v církvi dost problémů, které se musejí nejprve zpracovat studiem, přemýšlením a existenciálním rvaním, které je vlastně živou modlitbou, živou komunikací s Bohem a s lidmi? Pak teprve je možné přenášet závěry existenciálních rvaček do paragrafů a předpisů. Tak se to vždycky v církvi dělo. I dnešní církev potřebuje existenciální hledače a rváče.

Osobní zážitek s Bohem a touha po existenciálním a intelektuálním zápasu pro Boha a pro lidi vedla otce Karla po jeho setkání s paterem Šilhanem do Tovaryšstva Ježíšova. Při studiu filozofie v Děčíně potvrdil P. Nemeškal u scholastika Říhy, jak mi to otec vyprávěl, „metafyzické nadání“. Pak přišel v roce 1950 zásah tehdejší politické moci a po něm internace a léta manuální práce ve Veselí nad Lužnicí, v Radkově a Brně.

V době brněnského pobytu sehrál v životě otce Karla Říhy důležitou roli otec Felix Davídek. Ten jej (podle ústního svědectví otce Karla) povzbudil k soukromému studiu filozofie a zařídil také jeho tajné kněžské svěcení biskupem Schaffranem v Görlitzu v tehdejší NDR. „Začal jsem studovat z knih ze státní vědecké knihovny,“ vyprávěl mi otec Říha. „Maréchala mi nepůjčili, Hegel byl vypůjčen, studoval jsem tedy Fichteho a napsal jsem práci, za kterou mi chtěl dát Davídek doktorát. Nakonec mi ji uznali v Innsbrucku jako licenciátní práci.“

Dobré ovoce

Na studia do Innsbrucku se otec Říha dostal v roce 1968, dosáhl tak doktorátu z filozofie a pracoval pak v duchovní správě v rámci rakouské jezuitské provincie, která mu velkoryse poskytla azyl. V letech 1979 až 1989 pak otec Říha žil a pracoval pro českou církev v římském Nepomuceanu. V roce 1990 se vrátil do vlasti, habilitoval se na CMTF v Olomouci a vyučoval tam filozofii do roku 2002, kdy se ze Štěpánova přestěhoval na Svatý Hostýn. Zde kromě obětavého zpovídání a kázání takřka do posledního dechu studoval a psal. Poslední slova nadiktoval ještě v nemocnici v Kroměříži.

Hostýnská léta pro něj nebyla úplně snadná. Jeho jemná duše právě zde, na místě, kde tolik lidí dostává mnohou útěchu a povzbuzení, vni-

Poslední rozloučení s otcem Karlem se konalo na Svatém Hostýně, kde strávil závěrečných patnáct let svého života
(Foto Ondřej Gabriš SJ)

mala jednu skutečnost, kterou si většina z nás neuvědomuje, že totiž při předávání víry se v našich slovech a v naší obrazové symbolice stále nějak ukrývá těžko vykořenitelná lidská představa o jakémsi násilí z Boží strany. Přecitlivělost, nebo vidoucí citlivost? Podle mého názoru, který mi potvrzují četné duchovní rozhovory s lidmi i má vlastní zkušenost, se zde ukrývá pro nás křesťany stále ještě velká výzva k promýšlení a hledání nových slov a symbolů, což se ovšem neobejde bez námahy, která ideologicky nezjednodušuje, ale míří k podstatě věcí.

Na příkladu života našeho otce Karla Říhy vidíme, že takové zápasy nesou dobré ovoce. Nesou dobré ovoce, když jsou nesené vyznáním, které jsme si připomněli na začátku našeho zamyšlení a které jistě vyjadřuje i náš vnitřní postoj, který si při loučení s otcem Karlem všichni rádi obnovíme: „Ty víš, Pane Ježíši, že jsem v hloubi svého srdce nikdy nic jiného nechtěl a po ničem jiném netoužil, než abych tebe miloval a tobě sloužil.“

*Homílie P. Františka Hylmara
na zádušní mši za P. Karla Říhu
Svatý Hostýn, 17. června 2016
Redakčně upraveno*

Zprávy

Praha

■ O slavnosti Nejsvětější Trojice, v neděli 22. května, při večerní mši svaté v kostele sv. Ignáce si jezuité se svými farníky, spolupracovníky a přáteli připomněli 150. výročí návratu Tovaryšstva Ježíšova do Prahy (27. května 1866). Slavnostní bohoslužbě předsedal český provinciál Josef Stuchlý, kázání pronesl rektor kostela Josef Čunek. Po mši byla v kostele otevřena nová výstava mapující 150 let působení jezuitů v Praze po obnovení řádu, zejména dění v letech 1866, kdy se jezuité ke kostelu sv. Ignáce vrátili, až 1950, kdy odtud byli vyhnáni komunistickým režimem. Při vernisáži promluvil jezuitský historik Miroslav Herold, který návrat jezuitů zasadil do kontextu doby. Historik Jan Stříbrný z České křesťanské akademie se zabýval několika významnými osobnostmi tzv. druhého Tovaryšstva v českých zemích. Přítomen byl i profesor teologie Vojtěch Novotný, který je kurátorem výstavy a hlavním koordinátorem její realizace.

■ V pátek 10. června se uskutečnil již osmý ročník Noci kostelů, do kterého se zapojila také většina jezuitů spravovaných chrámů v Čechách a na Moravě. V kostele sv. Ignáce

v Praze, kde byl přichystán bohatý program pro dospělé i pro děti, bylo letos dosaženo rekordního počtu šesti tisíc návštěvníků. V kostele Nanebevzetí Panny Marie „u jezuitů“ v Brně se zájemci například mohli seznámit s osobností duchovního vůdce Brňanů během obléhání města Švédy za třicetileté války, patera Martina Středy, a význam sakrálního prostoru a jeho dekorace jim přiblížili mladí dobrovolníci ze Živých kamenů. V pražském kostele sv. Ignáce na Noc kostelů navázaly o víkendu 11. až 12. června Dny víry, které pokračovaly v tradici zahájené loňského roku.

■ V úterý 17. května se na půdě Ústavu pro českou literaturu AV ČR konal Den s jezuitským divadlem. V rámci něj Kateřina Bobková-Valentová z Historického ústavu AV ČR, Alena Bočková z Filozofické fakulty UK a Magdalena Jacková z Ústavu pro českou literaturu AV ČR představily novou ediční řadu „*Theatrum Neolatinum*. Latinské divadlo v českých zemích“, která postupně zpřístupňuje vybrané, tiskem dosud nevydané texty jezuitských školských her. V budoucnu by se měla otevřít i jiným raně novověkým bohemikálním dramatickým textům

spjatým se vzdělaneckým prostředím. První dva svazky „Svatý Jan Nepomucký na jezuitských školních scénách“ a „Nejmírnější Pallas“ nedávno vydalo pražské nakladatelství Academia. Na prezentaci knih navázala krátká ukáзка jedné z vydávaných her v podání členů divadelního souboru Lauriger. Po ní byly knihy slavnostně předány z rukou jezuitu a bohemisty Petra Havlíčka do rukou čtenářů.

Brno

■ Při děkovné mši svatě sloužené v neděli 17. dubna v jezuitském kostele Nanebevzetí Panny Marie oslavila deset let své existence brněnská mezinárodní anglicky mluvící komunita, jež se při tomto chrámu pravidelně schází. Mši předsedal jezuitský provinciál Josef Stuchlý, který během svého působení v Brně stál při zrodu společenství; koncebrovali současní brněnští jezuité František Hylmar a Pavel Bačo a vojenský kaplan Jan Pacner, který komunitě slouží již od počátku. Při příležitosti výročí „Angličané“ vytvořili kroniku svého společenství, kterou při mši spolu s obětními dary přinesli na oltář. Zástupci různých skupin a aktivit v rámci společenství (sbor, *social group*, charita, děti, mladé páry, duchovní obnovy atd.) k oltáři přinesli rovněž texty reprezentující jejich činnosti. Po mši bylo v přilehlé zahrádce přichystáno slavnostní pochoštění.

■ O posledním červnovém víkendu 25. až 26. června hostilo Studentské centrum brněnského VKH přípravné setkání českých účastníků jezuitského programu Magis, který se bude konat před Světovým dnem mládeže v Krakově. Na úvod přiblížil P. František Hylmar zhruba patnácti mladým zájemcům o Magis z celé České republiky osobnost sv. Ignáce a objasnil jim význam, která slova „magis“ a „experiment“ zaujímají v ignaciánské spiritualitě i ve formaci jezuitů. Během setkání měli účastníci možnost vyzkoušet si typický „den Magis“, jehož nedílnou součástí jsou ranní modlitba s tématem dne, společná aktivita, mše svatá, reflexe a sdílení. Při nedělní „ministrantské“ snídani mladí lidé poznali společenství kolem jezuitského kostela. Na mši se připojili k anglicky mluvící mezinárodní komunitě a pak si prohlédli chrám a kryptu, ve které odpočívá tělo patera Martina Středy.

■ V neděli 8. května, o svátku Panny Marie, Prostřednice všech milostí, se konal další ročník brněnské pěší pouti do Křtin. Po stopách patera Martina Středy, duchovního vůdce Brňanů za třicetileté války, se obyvatelé Brna vydali již pojednadvacáté. Několik desítek poutníků, které doprovázeli generální vikář Jiří Mikulášek a brněnský děkan Václav Slouk, vyrazilo z Brna-Obřan. Putování uzavřela podvečerní mše svatá v kostele Jména Panny Marie ve Křtinách.

■ Ve středu 20. dubna se na Filozofické fakultě MU v Brně uskutečnila přednáška jezuitského teologa a jednoho z předních světových znalců východního křesťanství Richarda Čemuse nazvaná „Kardinál Tomáš Špidlík a jeho přínos pro evropskou vědu“. Přednášku uspořádal Historický ústav Filozofické fakulty MU a Matice moravská.

Hradec Králové

■ Počátkem června se na pultech knihkupectví objevilo nové vydání knihy Jana Rybáře „Musíš výš. Fejetony a jiné texty“. Třetí rozšířené vydání obsahuje fejetony, které známý český jezuita a vyhledávaný exercitátor, jenž většinu života strávil v Podkrkonoší, napsal v letech 1996 až 2015 pro Rychnovský zpravodaj, a další texty. Kniha vyšla v orlicko-ústeckém vydavatelství Grantis. Autogramiáda se uskutečnila v sobotu 18. června ve Velkém sále Nového Adalbertina v Hradci Králové a předcházela jí beseda s autorem na téma „Milosrdenství v našem životě“, která se konala v rámci diecézního setkání seniorů a jejich přátel.

Klatovy

■ O víkendu 22. až 24. dubna se uskutečnil jubilejní desátý ročník Barokních jezuitských Klatov, který se zaměřil na české barokní kazatelství a na koexistenci jezuitského a dominikánského řádu v Klatovech. Na historické konferenci vystoupili přední znalci českého baroka z řad

historiků, filologů i hudebníků. Program letošní konference obohatila návštěva nového klatovského Pavilonu skla (PASK), kde si návštěvníci mohli prohlédnout expozici šumavského barokního skla „Český barokní křišťál – sklo, které dobylo svět“. Významnou součástí setkání byla i barokní hudba, která doprovodila slavnostní mše svaté v jezuitském kostele. V neděli večer v kryptě klatovských katakomb celého setkání uzavřela podnětná a emotivní debata, při níž jezuitský historik Miroslav Herold a provinciál českých dominikánů Benedikt Mohelník disputovali o aktuálních otázkách a problémech dnešní společnosti a církve.

Svatý Hostýn

■ V pátek 3. června, o slavnosti Nejsvětějšího Srdce Ježíšova, se věřící v bazilice Nanebevzetí Panny Marie na Svatém Hostýně připojili k celosvětové modlitební štafetě za kněze. Nejprve byla sloužena mše svatá za posvěcení kněží a na mši ve 12.15 navázala modlitba bolestného růžence na tentýž úmysl. Modlitební štafeta probíhala po celých čtyřiaadvacet hodin. V poledne se k ní připojili lidé z baziliky na polském mariánském poutním místě Čenstochová a od nich štafetu převzal právě Svatý Hostýn, odkud dále putovala do italských Pompejí.

Velehrad

■ V týdnu od 9. do 15. května se na Velehradě uskutečnilo mezinárodní

setkání jezuitských noviciátů střední a východní Evropy. Sjeli se na něj členové společného česko-slovenského noviciátu v Ružomberku, noviciátu v Maďarsku, Chorvatsku a dvou noviciátů v Polsku (v Gdyni a ve Staré Wsi), které jsou otevřeny také mladým mužům z jiných států. Na moravském poutním místě se tak sešlo třicet sedm jezuitů, z nichž dvacet devět byli novicové pocházející z osmi zemí. Hlavní součást programu tvořily přednášky P. Františka Hylmara, který k novicům promluvil o duchovních cvičeních sv. Ignáce a přiblížil jim některé základní pilíře ignaciánské spirituality, jako jsou východisko a základ, zpytování svědomí či rozlišování vnitřních hnutí. V programu bylo pamatováno také na společně strávený volný čas, během kterého měli jezuité příležitost poznat kraj i místní jezuitské komunity. Novicové nejprve zavítali do Moravského krasu a pak do Brna, kde si prohlédli jezuitský kostel Nanebevzetí Panny Marie a další historické zajímavosti. V Olomouci navštívili místní komunitu a seznámili se s činností Centra Aletti a nakladatelství Refugium.

■ O prodlouženém víkendu 21. až 24. dubna hostilo starobylé moravské poutní místo třináctý ročník celostátního setkání vysokoškoláků Studentský Velehrad (SV), jehož ústřední téma znělo „Prostě žij!“. Setkání nabídlo zhruba pětistovce stu-

dentů ze všech koutů republiky možnost setkat se s věřícími vrstevníky i se zajímavými hosty z různých oblastí společenského života a zamýšlet se nad aktuálními tématy. Studenty během setkání i jeho příprav doprovázeli kaplani pro vysokoškoláky z řad českých jezuitů.

Vatikán

■ V pátek 8. dubna večer předsedal papež František mimořádné mši svaté v kapli *Redemptoris Mater* v apoštolském paláci ve Vatikánu. Slavnostní mše se sloužila u příležitosti 25. výročí založení římského Centra Aletti, mezi jehož zakládající členy patřil zesnulý kardinál Tomáš Špidlík a které koncem 90. let 20. století na přání papeže Jana Pavla II. při příležitosti Velkého jubilea roku 2000 provedlo unikátní mozaikovou a sochařskou výzdobu kaple. Při eucharistii bylo přítomno osmdesát členů a spolupracovníků jezuitského uměleckého a studijního centra v čele s jeho představeným, slovinským jezuitou a výtvarníkem P. Markem Ivanem Rupnikem.

■ Novým rektorem Papežské gregoriánské univerzity v Římě jmenoval papež František v pondělí 21. března portugalského jezuitu Nuna da Silva Gonçalvese, současného děkana Fakulty historie a kulturního dědictví církve. Gonçalves, autor několika studií o dějinách portugalských misí a o historii Tovaryšstva, na univerzitě působí od roku 2011, děka-

nem fakulty se stal roku 2012. Funkce rektora se ujme 1. září 2016. Vystřídává francouzského jezuitu a filozofa Françoise-Xaviera Dumortiera, který univerzitu řídí od 1. září 2010 a letos mu vyprší šestiletý mandát.

■ V úterý 14. června se ve Vatikánské filmotéce za přítomnosti generálního představeného řádu Adolfa Nicoláse konala zvláštní projekce nového filmu o sv. Ignáci z Loyoly. Hraný film s názvem *Ignacio de Loyola* vznikl díky mediálnímu týmu filipínských jezuitů, režie se ujal filipínský filmař Paolo Dy. Film byl natáčen na „ignaciánských“ místech ve Španělsku, v roli sv. Ignáce vystupuje španělský herec Andreas Muñoz. Na Filipínách bude film uveden v kinech 27. července, mezinárodní premiéra se zatím plánuje.

Aleppo

■ Z důvodu zvýšené vlny násilí, masového bombardování a explozí byla Jezuitská služba uprchlíkům (JRS) působící ve válkou služovaném Aleppu na severu Sýrie v úterý 3. května donucena dočasně přerušit veškeré své služby, tedy činnost distribu-

ních center, ambulance a menzy. Svou činnost obnovila ve čtvrtek 5. května, kdy bylo na provincii Aleppo rozšířeno osmačtyřicetihodinové příměří, které přispělo k zastavení nepřátelských akcí v této oblasti.

Brusel

■ Ve dnech 3. až 7. května se v Belgii uskutečnilo výroční setkání jezuitských vyšších představených z Evropy a Blízkého východu. Mezi hlavní témata, o kterých provinciálové a regionální superioři diskutovali, patřila úloha vysokých škol v období krize, jímž evropská společnost v současné době prochází, a jejich propojení s jezuitskými sociálními centry, problematika uprchlíků a migrantů a pastorece mladých dospělých. Provinciálové také rozhodli o pokračování projektu zaměřeného na uprchlíky, na kterém se podílejí společně s provinciály Afriky a Madagaskaru. Po šesti letech, kdy se projekt uskutečňoval na Maltě, se nyní přesune do Madridu. Významným tématem setkání byl také jezuitský program pro mladé lidi Magis a možnosti jeho rozvoje v návaznosti na letošní Světový den mládeže.

Seznam podporovatelů od 1. března do 1. července 2016

Marie Sodomková, Praha; Mgr. Gerik Císař, Černošice; Ing. Pavel Hora, Praha; Ing. Petr Durna, Brno; Veronika Linhartová; Anna Kovaříková, Dlouhá Loučka; Strahovská knihovna, Praha; Marie Blahová, Hluk; Marie Plíšková; Ing. Gerard Jargus, Havířov; Květoslava Brezovská; Ing. František Jaroš, Praha; Vladimír Bouček, Kroměříž; Pavel Kahoun, Praha; Jan Siegel, Praha; Larissa Smoglejyova; Školské sestry de Notre Dame; JUDr. Zdeněk Chudoba, Nové Město na

Moravě; Karel Polášek, Ostrava; Římskokatolická farnost, Louny; Jiří Bouška, Praha; František Holešínský, Hodonín; Miloslav Popelka, Jalubí; Ing. Karel Voplakal, CSc., Praha; Sestry Congregatio Jesu, Josefiv Důl u Jablonce nad Nisou; Marie Hrunková, Praha; Římskokatolická farnost, Nové Město na Moravě; RNDr. Anna Sekaninová, Brno; Klášter sester premonstrátek, Doksany; Silvestr Malec, Velká Bíteš; Ing. Jan Glac, Holýšov; Václav Brich, Kropáčova Vrutice; Vašíčkovi, Dolní Čermná; Marie Niedermertlová, Příbyslav; Naděžda Kociánová, Střelice u Brna; Vladislav Klener; Marta Stařečková; Milan Jelínek, Brno-Bystře; Václav Kotrba, Praha; Blažena Ticháčková, Praha; Vít Blaha, Vracov; Jiří Uhlík; Karel Štáva, Smečno; Zdeněk Sychra, Pardubice; P. Josef Šik, Brno-Lesná; Věra Šumníková; Tomáš Pelc, Frýdek-Místek; Jiří Rezek; Ing. Pavel Šmíd, Rychnov nad Kněžnou; Marie Jakoubková, Jihlava; Marie Burešová, Brno; Anna Šedivá; Martin Bartoš; Stanislav Daněk, Velehrad; Petr Morawec; Josef Jakubíček, Zlín; Marta Hučínová, Praha; Stanislav Slánský, Horní Lideč; Marie Horáková; MUDr. Marek Kania, Znojmo; Václav Uhlíř, Nové Město na Moravě; Bohuslava Pavlů, Brno; Drahoмира Sýkorová, Kroměříž; Josef Áron; Karel Gleisner, Mladá Boleslav; Adolfa Regnerová, Červený Kostelec; Římskokatolická farnost Místek, Frýdek-Místek; Římskokatolická duchovní správa, Velehrad; Pavel Havlíček, Praha; Jaroslav Adamík, Přerov; Josef Dušek, Hradec nad Moravicí; Ing. Antonín Špulák, Červený Kostelec; Arnoštka Nafová, Praha; Jana Stradová, Olomouc; Římskokatolická farnost, Velehrad; Libor Vašek; Jitka Závodná; Emanuel Paciška, Brno; Anna Kubíková, Tvrdonice; Ing. Vojtěch Tomeček, Vnorovy; Pavel Kopecký; Vlasta Matoušková; Ing. Jiří Holík, Sternberk; Doc. PhDr. František Hradil, CSc., Prušánky; Milada Schneiderková; Jan Kraholec; PhDr. Anna Rollová, CSc., Praha; František Uher; Dr. Karel Kotyza, Prostějov; Markita Bradáčová, Brno; Marie Motanová; Ing. Karel Stein, Děčín-Bělá; MUDr. Marie Rádlová, Praha; Vanda Ovečková, Ostrava-Poruba; Zdenka Cingálková, Uherský Brod; MUDr. Ivan Říha, Prachatice; Ludmila Dvořáčková; Ing. Pavel Martinek; Jarmila Musilová, Liberec; Marta Polnická; Karel Polášek, Ostrava; Prof. Jiří Komrska, Brno; Ing. Marie Švábová, Brno; Eva Slavíková, Brno; Kristina Krupová, Český Těšín; Jarmila Vajďáková, Trnava u Zlína; Petra Jarošová; Květoslava Březovská; PhDr. Zdena Štěpánková, Boskovice; Hana Charanzová; MUDr. Barbora Jiríčková, Olomouc; Jaroslav Vašíček, Brno; MVDr. Ladislav Košelka, Sobotka; manželé Moniakovi, Frýdek-Místek; Daniela Štachová; Marie Nováčková, Praha; Radka Pekárková, Brno; Antonín Míka; Hakle Vaculová, Lužice u Hodonína; Ludmila Kubicová, Lidečko; Nadace Dobré dílo sester sv. Karla Boromejského, Praha; Josef Černý, Praha-Horní Počernice; Milena Šimánková, Praha; Marie Vlachová; Hana Šimková, Praha; Josef Mléčka, Ostrožská Nová Ves; Eugenie Miškovská, Praha; Klára Benešová, Praha.

Všem dárcům upřímně děkujeme

Jubilea

P. Josef Hladiš	Velehrad	5. 7.	45 let kněžství
P. František Měsíc	Hostýn	5. 7.	45 let kněžství
P. Vlastimil Ovčáčík	Velehrad	5. 7.	45 let kněžství
P. Pavel Ambros	Olomouc	31. 7.	40 let v Tovaryšstvu
P. Václav Umlauf	Liberec	14. 8.	25 let v Tovaryšstvu
P. Miroslav Herold	Olomouc	14. 8.	20 let v Tovaryšstvu
P. Jan Rybář	Trutnov	16. 7.	85 let
P. František Lízna	Vyšehorky	11. 7.	75 let
P. Josef Stuchlý	Praha	10. 8.	50 let

Srdečně blahopřejeme